

*Jolanta Blicharz**

Kilka uwag na temat projektu ustawy z 2012 r. o fundacjach politycznych

1. Uwagi ogólne

Zagadnienia związane z instytucją fundacji są aktualnie przedmiotem licznych dyskusji prowadzonych na gruncie teorii i rozważań naukowych. Problematyka fundacji zajmuje też istotne miejsce w Unii Europejskiej. Wystarczy wspomnieć o zaawansowanych pracach nad tworzeniem instytucji Fundacji Europejskiej (*Fundatio Europea*) jako szczególnej formy prawnej wspierającej inicjatywy pożytku publicznego w Unii Europejskiej. Wzrost zainteresowania nastąpił niewątpliwie dzięki faktycznemu rozwojowi tych form organizacyjnych w działaniach, które przyczyniają się do realizacji podstawowych wartości i celów Unii, takich jak: poszanowanie praw człowieka, ochrona mniejszości, zatrudnienie i postęp społeczny, ochrona i poprawa stanu środowiska naturalnego czy wspieranie postępu naukowo-technicznego.

Niewątpliwie fundacja jest instytucją ściśle związaną z porządkiem prawnym. Jej byt uzależniony jest od prawa, począwszy od momentu utworzenia fundacji, np. w drodze aktu fundacyjnego (tj. prywatnoprawnego oświadczenia woli fundatora) czy w drodze ustawowej (fundacji prawa publicznego). Konstrukcja prawna fundacji ściśle związana jest także z ustrojem politycznym państwa. Normy prawa fundacyjnego w poszczególnych państwach determinowane są przez różnorodne przesłanki społeczne, polityczne oraz gospodarcze. Odgrywają one szczególną rolę w uznawaniu pewnych zasad za obowiązujące przy określaniu pozycji prawnej fundacji. Wreszcie bardzo istotna dla kształtowania pojęcia jest jej przeszłość historyczna. Kształtowanie pojęcia fundacji w przekroju historycznym (choć teoria nie była zbyt bogata) wskazuje na bardzo inte-

37

* Prof. zw. dr hab., Uniwersytet Wrocławski, Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii.

resujący materiał – nie tylko na zmiany organizacyjnoprawne, ale charakteryzuje i całą istotę fundacji.

Zrozumienie roli współczesnej fundacji jest na tyle istotne, że oczekując na jakiegokolwiek efekty w jej działalności skierowanej na realizację celów społecznie-użytecznych¹, trzeba koniecznie brać pod uwagę i ten fakt, iż w dobie obecnej zanika w zasadzie jednolity jej model. Często jest on wiązany z pojęciem „tradycyjnej ekonomii społecznej”, do której zalicza się stowarzyszenia i fundacje prowadzące działalność gospodarczą lub odpłatną działalność pożytku publicznego, a także towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych². W nieco innym znaczeniu sektor fundacji staje się pojęciem wyraźnie wartościującym działania, które wynikają z aktualnych potrzeb i tendencji politycznych. Przykładem tego jest wyodrębnienie tzw. fundacji politycznych w projekcie ustawy z 2012 r., które nie odpowiadają klasycznej definicji organizacji pozarządowych, gdyż obszary zainteresowań i ich działalności łączą się z aktywnością i programem partii politycznej, z którą są związane.

2. Czy istnieją dostateczne argumenty przemawiające za wyodrębnieniem instytucji fundacji politycznych w projekcie ustawy z 2012 r. o fundacjach politycznych

Analizując sposób regulowania instytucji fundacji politycznych w projekcie ustawy z 2012 r.³, najogólniej można przyjąć, że przebiega ona dwoma drogami. Zagadnienia o podstawowym znaczeniu dla tych podmiotów ujmowane są w projekcie ustawy o partiach politycznych. Projekt ustawy nie wyczerpuje na ogół całości problematyki. Ta regulacja uzupełniana jest szeregiem innych aktów prawnych wykonawczych, modyfikujących istniejące rozwiązania zawarte w rozporządzeniach wydanych na podstawie ustawy o partiach politycznych⁴. Należy też dodać, iż projekto-

¹ Podmioty te uczestniczą w wykonywaniu niektórych zadań administracji publicznej – zob.: M. Stahl, *Instytucja zlecania funkcji z zakresu administracji publicznej i prywatyzacja zadań publicznych*, [w:] M. Stahl, Z. Duniewska, B. Jaworska-Dębska, E. Olejniczak-Szałowska (red.), *Prawo administracyjne. Pojęcia, instytucje, zasady w teorii i orzecznictwie*, Warszawa 2000, s. 207.

² Zob. szerzej: A. Baczko, A. Ogrocka, *Społeczny kontekst rozwoju ekonomii społecznej w Polsce w latach 2005–2007. Raport z badań*, Warszawa 2008, s. 19 i n.

³ Druk nr 381, <http://www.prawo.egospodarka.pl/akty/projekty-ustaw/projekt-7-381-poselski-projekt-ustawy-o-fundacjach-politycznych.html>

⁴ Projektowana ustawa przewiduje obowiązek wydania trzech aktów wykonawczych do ustawy: 1) Zgodnie z art. 19 projektu: „Minister Sprawiedliwości określa, w drodze

wana regulacja przewiduje zmianę 33 ustaw. Proponowane przepisy m.in. wprowadzają zwolnienie od podatku dochodowego od osób prawnych dochodów fundacji politycznych w części przeznaczanej na cele statutowe⁵, zakazują łączenia niektórych stanowisk, działalności i funkcji z tymi pełnionymi w organach fundacji politycznych⁶.

rozporządzenia, wzór i sposób prowadzenia ewidencji fundacji politycznych oraz szczegółowe zasady wydawania odpisów i wyciągów, o których mowa w art. 14"; 2) Zgodnie z art. 32 ust. 3 projektu: „Minister Sprawiedliwości określa, w drodze rozporządzenia, ramowy zakres sprawozdania, o którym mowa w ust. 1, obejmujący w szczególności najważniejsze informacje o działalności fundacji w okresie sprawozdawczym pozwalające ocenić prawidłowość realizacji przez fundację jej celów statutowych, mając na względzie zapewnienie jawności działalności fundacji”; 3) Zgodnie z art. 33 ust. 5 projektu: „Minister właściwy do spraw finansów publicznych, po zasięgnięciu opinii Państwowej Komisji Wyborczej, określa, w drodze rozporządzenia, zasady prowadzenia rachunkowości przez fundację, a w szczególności dokumentowania i ewidencji przychodów, wydatków, rozrachunków i składników majątkowych, a także wzór informacji, wraz z niezbędnymi objaśnieniami co do sposobu jej sporządzania, i zakres zawartych w niej danych oraz wykaz dołączanych dokumentów, tak aby w szczególności umożliwiały rzetelną weryfikację danych dotyczących przeznaczenia środków otrzymanych z budżetu państwa, o których mowa w art. 21 ust. 1”. Wskazane wyżej akty wykonawcze będą zasadniczo powielały z odpowiednimi modyfikacjami rozwiązania zawarte w następujących rozporządzeniach wydanych na podstawie ustawy o partiach politycznych: 1) Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 lutego 2006 r. w sprawie wzoru i sposobu prowadzenia ewidencji partii politycznych oraz szczegółowych zasad wydawania odpisów i wyciągów z ewidencji i statutów tych partii, Dz. U. z 2006 r. Nr 33, poz. 235; 2) Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 18 lutego 2003 r. w sprawie informacji finansowej o otrzymanej subwencji oraz o poniesionych z subwencji wydatkach, Dz. U. z 2003 r. Nr 33, poz. 268; 3) Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 23 stycznia 2003 r. w sprawie zasad prowadzenia rachunkowości przez partię polityczną, Dz. U. z 2003 r. Nr 11, poz. 118.

⁵ W ustawie z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych, Dz. U. z 2000 r. Nr 54, poz. 654, ze zm., w art. 17 ust. 1 pkt 39 proponuje się przyjęcie następującego brzmienia: „39) dochody związków zawodowych, społeczno-zawodowych organizacji rolników, izb rolniczych, izb gospodarczych, organizacji samorządu gospodarczego rzemiosła, spółdzielczych związków rewizyjnych, organizacji pracodawców, partii politycznych i fundacji politycznych, działających na podstawie odrębnych ustaw – w części przeznaczanej na cele statutowe, z wyłączeniem działalności gospodarczej”.

⁶ Dotyczy to m.in. zmiany ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze, Dz. U. z 2008 r. Nr 7, poz. 39 ze zm., ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej, Dz. U. z 2005 r. Nr 234, poz. 1997 ze zm., ustawy z dnia 12 października 1994 r. o samorządowych kolegiach odwoławczych, Dz. U. z 2001 r. Nr 79, poz. 856 ze zm., ustawy z dnia 26 kwietnia 1996 r. o Służbie Więziennej, Dz. U. z 2002 r. Nr 207, poz. 1761 ze zm., ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o strażach gminnych, Dz. U. Nr 123, poz. 779 ze zm., ustawy z dnia 16 marca 2001 r. o Biurze Ochrony Rządu, Dz. U. z 2004 r. Nr 163, poz. 1712 ze zm., ustawy z dnia 27 lipca 2001 – Prawo o ustroju sądów powszechnych, Dz. U. Nr 98, poz. 1070 ze zm., ustawy z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu, Dz. U. Nr 74, poz. 676 ze zm., ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym, Dz. U. Nr 240, poz. 2052 ze zm., ustawy z dnia

Warto w tym miejscu zaznaczyć, iż cele fundacji politycznych przyjęte w projektowanej ustawie odbiegają od celów tych instytucji, dla których są one podejmowane w ustawie o fundacjach, a więc związanych np. z działalnością charytatywną czy wykonywaniem zadań z zakresu pomocy społecznej. W art. 3 projektu ustawy przyjmuje się, iż fundacja polityczna może być ustanowiona dla realizacji następujących celów: 1) podniesienia jakości debaty publicznej; 2) promocji wartości demokratycznych w kraju i za granicą; 3) zwiększenia aktywności wyborczej obywateli i ich świadomości obywatelskiej; 4) rozwoju kultury politycznej; 5) tworzenia stałego zaplecza eksperckiego partii politycznych.

Należy jeszcze zwrócić uwagę na to, że fundacje polityczne w projektowanej ustawie są w szeregu przypadków finansowane ze środków publicznych (subwencji przypadających partii-fundatorowi – art. 12) oraz ze względu na ich powiązanie z partiami politycznymi, a także potrzebę zagwarantowania niezależności od organów władzy wykonawczej, powierzono zadanie nadzoru nad nimi Państwowej Komisji Wyborczej – art. 21.

Jakkolwiek przedmiot regulacji prawnej rzutuje niewątpliwie na samą regulację i jej formy, to jednak kwestią zasadniczą jest to, czy stanowi dostateczne kryterium wyodrębnienia tych instytucji, czy sam stan prawny na to pozwala. W konsekwencji chodzi o ustalenie treści projektowanej ustawy o fundacjach politycznych oraz o możliwości i przydatność jej wyodrębnienia z punktu widzenia już istniejącego prawa fundacyjnego.

Obecny stan prawny oraz wymogi prawne dotyczące ustanawiania fundacji w polskim prawie skłaniają raczej do traktowania tych instytucji jako integralnej części sektora pozarządowego. Samo już zestawienie tych dwóch różnych pojęć: „fundacji” i „fundacji politycznej” tłumaczy w jakimś stopniu, że nazwy te muszą kryć w sobie różne treści. Na skutek wyłaniania się obok fundacji jako organizacji pozarządowych również innych osób prawnych – fundacji politycznych, pojawia się problem, czy forma wyodrębnienia tych nowych instytucji w projektowanej ustawie,

11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych, Dz. U. z 2008 r. Nr 141, poz. 892 ze zm., ustawy z dnia 8 lipca 2005 r. o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa, Dz. U. Nr 169, poz. 1417 ze zm., ustawie z dnia 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym, Dz. U. Nr 104, poz. 708 ze zm., ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego, Dz. U. 2006 r. Nr 104, poz. 709, Nr 218, poz. 1592, z 2007 r. Nr 25, poz. 162 oraz z 2009 r. Nr 85, poz. 716, ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. o służbie funkcjonariuszy Służby Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służby Wywiadu Wojskowego, Dz. U. Nr 104, poz. 710 oraz z 2009 r. Nr 114, poz. 957, ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o akredytacji w ochronie zdrowia, Dz. U. z 2009 r. Nr 52, poz. 418, Nr 76, poz. 641, ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej, Dz. U. Nr 168, poz. 1323 i Nr 201, poz. 1540, ustawy dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy, Dz. U. Nr 21, poz. 112 i Nr 26, poz. 126.

gdzie konkretne rozwiązania legislacyjne zostały częściowo zaczerpnięte z trzech najważniejszych aktów prawnych, a mianowicie: ustawy z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach⁷, ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych⁸ oraz ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie⁹, oznacza wyłączenie tych podmiotów z tradycyjnego sektora fundacji i czy wobec tego można by posługiwać się rozróżnieniem fundacje polityczne a inne fundacje – w znaczeniu tradycyjnym. Należałoby jednakże uzupełnić, iż różnica między fundacjami w rozumieniu ustawy o fundacjach a fundacjami politycznymi w projekcie ustawy nie leży w przeciwstawności tych instytucji, a w odmienności celów, które obejmują.

To wszystko prowadzi do stwierdzenia, że fundację polityczną należy uznać jako nową formę organizacyjną, której cechą szczególną jest nie tylko rodzaj podejmowanej aktywności (np. podnoszenie jakości życia politycznego), ale przede wszystkim powiązanie jej z partią polityczną. Partia jako fundator będzie mogła kontrolować prawidłowość działania fundacji poprzez członków rady fundacji powoływanych i odwoływanych przez partię-fundatora¹⁰.

Powstaje tu jednakże pytanie – skoro mamy do czynienia z „fundacjami” w różnym znaczeniu, i to dość odmiennym, czy warto te sytuacje obejmować wspólnym terminem, aby z kolei wprowadzić ich daleko idącą klasyfikację. W tym miejscu warto przypomnieć, iż sama nazwa „fundacja” była wiernie zachowywana; nie było nawet istotnych prób szukania nowych terminów, co niejednokrotnie miało miejsce w wypadku innych osób prawnych. Formalne rozdzielenie regulacji prawnej o fundacjach politycznych, oparte na kryteriach celowościowych i wynikających z aktualnych potrzeb i tendencji politycznych, może stanowić przyczynę występowania różnych rodzajów fundacji, w zależności od rodzaju regulacji prawnej. Nie przesądzając losów dalszej dyskusji naukowej, trzeba w każdym razie stwierdzić, że pojęcie fundacji jako stale „modne” może być nadużywane do określania zjawisk nieodpowiadających istocie tych instytucji prawnych.

⁷ Tekst jedn. Dz. U. z 1991 r. Nr 46, poz. 203 ze zm.

⁸ Tekst jedn. Dz. U. z 2011 r. Nr 155, poz. 924 ze zm.

⁹ Tekst jedn. Dz. U. z 2014 r., poz. 1118 ze zm.

¹⁰ W trybie art. 8 projektowanej ustawy o fundacjach politycznych fundator ustala statut fundacji określający: 1) nazwę fundacji; 2) siedzibę fundacji; 3) szczegółowe cele, zasady, formy i zakres działalności fundacji; 4) sposób powoływania i organizację oraz obowiązki i uprawnienia zarządu fundacji i rady fundacji; 5) sposób likwidacji fundacji. Statut może zawierać również inne postanowienia, w szczególności dotyczące zmiany celu lub statutu fundacji.

42 Dla przeprowadzenia granicy pojęciowej między fundacjami jako organizacjami pozarządowymi a fundacjami politycznymi w projektowanej ustawie konieczne wydaje się wprowadzenie kryterium działań podejmowanych na rzecz pożytku publicznego. Pożytek publiczny określany jest ogólnie jako działalność spełniająca cele szlachetne i społecznie użyteczne bądź mająca na względzie cele społecznie użyteczne i prowadzona w sferze zadań publicznych. Charakter zadań pożytku publicznego rzutuje też na formy współpracy fundacji jako podmiotów pozarządowych z organami administracji publicznej w sferze ich wykonywania. Współpraca ta może mieć bardzo wiele form, np.: wzajemnego informowania się o planowanych kierunkach działalności przez organy administracji publicznej i organizacje; konsultowania z organizacjami pozarządowymi projektów aktów normatywnych w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji; konsultowania projektów aktów normatywnych dotyczących sfery pożytku publicznego z radami pożytku publicznego, a także tworzenie wspólnych zespołów doradczych i inicjatywnych, składających się z przedstawicieli sektora pozarządowego i administracji publicznej, jak również możliwość współpracy w sferze realizacji zadań publicznych¹¹. Upraszczając znacznie problem, można by powiedzieć o związku pomiędzy fundacjami jako organizacjami pozarządowymi, zadaniami administracji i formami ich przekazywania do ich wykonywania tym podmiotom.

Zwrócić należy jeszcze uwagę, iż cele społecznie-użyteczne realizowane przez fundacje jako podmioty pozarządowe w sferze zadań publicznych zdecydowanie wykraczają poza zestaw celów realizowanych przez fundacje polityczne w projekcie ustawy z 2015 r. Inną kwestią jest też niezależność fundacji jako organizacji pozarządowych przede wszystkim od instytucji rządowych oraz organizacji politycznych. Cecha ta odróżnia wskazane instytucje od fundacji politycznych z uwagi na fakt powiązania tych ostatnich z instytucjami politycznymi. Można powiedzieć, że fundacje polityczne często działają zgodnie z interesami i strategią danej partii. Tak więc odmiennosć tych dwóch form organizacyjnych nie ulega dyskusji.

Wiążąc ze sobą wszystkie wskazane elementy, wyciągnąć można następujące wnioski: po pierwsze, jakkolwiek instytucja fundacji politycznej powołana w projekcie ustawy z 2012 r. w swej charakterystyce prawnej nawiązuje do fundacji w rozumieniu ustawy o fundacjach, to jednak jest instytucją odrębną od już funkcjonujących w obrocie prawnym. Nie może

¹¹ Mogą one przybierać następujące formy: powierzania wykonywania zadania publicznego wraz z udzieleniem dotacji na sfinansowanie jego realizacji, wykonywania zadania publicznego wraz z udzieleniem dotacji na częściowe dofinansowanie jego realizacji oraz realizacji zadania publicznego w ramach inicjatywy lokalnej.

to oczywiście oznaczać równorzędne jej traktowania z klasycznymi organizacjami sektora pozarządowego. Po drugie, obszary zainteresowań fundacji politycznych i ich działalności łączą się z aktywnością i programem partii politycznej, z którą są związane. Takie powiązanie powoduje zależność tych instytucji i to zarówno personalną (powoływanie i odwoływanie członków rady fundacji przez partię-fundatora), jak i w toku działalności. Po trzecie, ich wspólnym celem jest m.in. podniesienie poziomu partycypacji politycznej (edukacja polityczna)¹², współpraca z krajowymi i zagranicznymi organizacjami pozarządowymi, uczelniami i innymi instytucjami badawczymi. Sprzyjać ma to zwiększeniu zaangażowania obywateli w działalność polityczną, ich świadomości na temat spraw publicznych, a przynajmniej chęci udziału w wyborach. Nadto, fundacje polityczne mają dostarczać partiom politycznym bazy eksperckiej, wsparcia merytorycznego¹³, stając się niejednokrotnie także instrumentami, tzw. *soft power*¹⁴.

Jakkolwiek w zakresie celów i form działania polskich fundacji politycznych wzorowano się na doświadczeniach tych fundacji działających w innych krajach, w szczególności w Niemczech¹⁵, to jednak z prawnego punktu widzenia nie są one fundacjami, tylko zarejestrowanymi stowarzyszeniami, czyli dobrowolnymi i trwałymi zrzeszeniami osób, o celach

¹² Art. 4.1. projektu ustawy stanowi, że: „Cele, o których mowa w art. 3, mogą być realizowane w szczególności poprzez: 1) działalność informacyjną, edukacyjną, badawczą, naukową i wydawniczą; 2) organizowanie konferencji, seminariów i warsztatów; 3) przygotowywanie na potrzeby fundatora ekspertyz i analiz; 4) przyznawanie stypendiów i grantów na rzecz badaczy i organizacji pozarządowych zajmujących się problematyką związaną z celami fundacji; 5) współpracę z krajowymi i zagranicznymi organizacjami pozarządowymi, uczelniami i innymi instytucjami badawczymi, podniesienie poziomu partycypacji politycznej obywateli”.

¹³ Zob. art. 3 pkt 5 projektu ustawy.

¹⁴ Zob. M. Waszak, *Fundacje polityczne w Niemczech*, Warszawa 2010, s. 3.

¹⁵ Niemieckie fundacje polityczne są elementem charakterystycznym dla niemieckiej sceny publicznej. Ich rozwój nastąpił po drugiej wojnie światowej. Fundacje polityczne działają nie tylko w Niemczech. Jakkolwiek występują również w Hiszpanii czy na Węgrzech, to jednak w Niemczech ten system jest najlepiej rozwinięty i niemieckie fundacje polityczne są najlepiej znane na świecie – zob. szerzej: J. Szymoniczek, *Niemieckie fundacje polityczne*, „*Periodyk Naukowy Akademii Polonijnej*” 2013/1, s. 147. Trzeba też zaznaczyć, że większość fundacji politycznych państw członkowskich Unii Europejskiej, które prowadzą działalność w zakresie umacniania demokracji za granicą, powstała po 1989 r. Wyjątek stanowią fundacje niemieckie, z których pierwszą, Fundację im. Friedricha Eberta związaną z Socjaldemokratyczną Partią Niemiec (SPD), założono już w 1925 r. Fundacje niemieckie zostały początkowo utworzone jako instytucje zajmujące się edukacją polityczną w Niemczech Zachodnich, mające na celu wsparcie rozwoju demokracji i społeczeństwa obywatelskiego w RFN po drugiej wojnie światowej. Dopiero później rozpoczęły działalność zagraniczną – zob. K. Brudzińska, *Rola fundacji politycznych w promowaniu demokracji – rekomendacje dla Polski*, „*Polski Instytut Spraw Międzynarodowych*” 2012/38, s. 2.

niezarobkowych, samodzielnie określającymi swoje programy i strukturę, przeznaczającymi dochód na cele statutowe, wyłączając członków.

Poza tym w świetle wyroku Federalnego Sądu Konstytucyjnego z dnia 14 lipca 1986 r. dopuszczalne jest przyznawanie środków publicznych tym stowarzyszeniom, pod warunkiem że powinny być one prawnie i faktycznie niezależne od partii, a ich działalność powinna być realizowana publicznie, samodzielnie i na własną odpowiedzialność¹⁶.

Pojęcie fundacji politycznej nie było i nie jest nadal definiowane wprost w aktach prawnych. Należy przy tym zaznaczyć, iż przy badaniu instytucji prawnej o silnym ładunku politycznym, co ma właśnie miejsce w wypadku fundacji politycznej, następuje zacieranie granic między pojęciem w sensie politycznym a prawnym, co nie zawsze ułatwia wybór elementów konstrukcyjnych szukanego pojęcia, tym bardziej jeżeli stan prawny nie spełnia należycie stawianych mu wymagań. Ponadto, oparcie koncepcji fundacji politycznej na rozwiązaniach legislacyjnych częściowo zaczerpniętych m.in. z ustawy o fundacjach powoduje, iż występuje ona „na prawach” tradycyjnych fundacji jako organizacji pozarządowych w pewnym wąskim zakresie. Od organizacji pozarządowych różni się tym, że nie jest powoływana dla wykonywania działalności pożytku publicznego w rozumieniu przepisów ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Biorąc pod uwagę również i to, że aktywność fundacji politycznych będzie się koncentrowała na podnoszeniu jakości życia politycznego i debaty o sprawach publicznych, można by przyjąć, że fundacja polityczna w wyżej przedstawionym ujęciu stanowi jedną z form szeroko pojętego społeczeństwa obywatelskiego.

W aktualnym stanie prawnym nie wydaje się dostatecznie konstruktywne budowanie pojęcia węższego – „fundacji politycznej” – wychodząc od ogólniejszego, szerszego, zachodzić może obawa nieuchwycenia cech specyficznych. Ujęcie wąskie nie wyjaśnia bowiem szczególnej pozycji prawnej fundacji, a nadto zmusza do przeprowadzenia wewnętrznych w ramach systemu fundacyjnego klasyfikacji.

¹⁶ M. Miemieć, *Fundacje w społeczeństwie obywatelskim Republiki Federalnej Niemiec*, [w:] J. Blicharz, J. Boć (red.), *Prawne instytucje społeczeństwa obywatelskiego*, Wrocław 2009, s. 126. Trzeba też zaznaczyć, iż w Polsce mogą być tworzone przedstawicielstwa fundacji zagranicznych. Jako pierwsza otworzyła swoje biuro w Warszawie, 10 listopada 1989 r., Fundacja Konrada Adenauera. Podstawą prawną umożliwiającą istnienie przedstawicielstwa fundacji politycznych na terenie Polski jest artykuł 19 znowelizowanej w 1991 r. ustawy o fundacjach. Po Fundacji Konrada Adenauera w latach dziewięćdziesiątych otworzyły swoje przedstawicielstwa fundacje: Friedricha Eberta, Friedricha Naumana, Hansa Seidla. Fundacje te prowadzą działalność edukacyjną, wydawniczą, kulturalną, przyznają dotacje na różnego rodzaju programy w Polsce, stypendia dla polskich studentów, naukowców na terenie Niemiec. Zajmują się dofinansowaniem określonych programów realizowanych na terenie Polski przez polskie organizacje – zob. M. Wawrzyński, *Fundacje w Polsce*, Warszawa 1997, s. 9.